

**SZEF URZĘDU DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW**

Warszawa, dn. 19.01.2023 r.

DPM.0737.1.2023

Pani/Pan
Dyrektor
Wydziału właściwego do spraw cudzoziemców
Urzędu Wojewódzkiego

- wszyscy-

Szanowna Pani Dyrektor,

Szanowny Panie Dyrektorze

Uprzejmie informuję, że w chwili obecnej na podписание przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oczekuje ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw. Ostateczny tekst uchwalonej ustawy dostępny jest pod adresem strony internetowej Sejmu: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=A769AB7970714F3BC125891100365B5A>.

Ustawa wejdzie w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia w Dzienniku Ustaw.

Uprzejmie wskazuję, że rządowy projekt tej ustawy został omówiony w piśmie nr DPM.0738.85.2022 z dnia 30 listopada 2022 r., niezwłocznie po jego przyjęciu przez Radę Ministrów. Natomiast, uchwalona przez Sejm w dniu 14 grudnia 2022 r. ustawa została zreferowana w piśmie nr DPM.0738.90.2022 z dnia 20 grudnia 2022 r.

Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, zwana dalej: „ustawą nowelizującą”, dokonuje szeregu zmian w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103), zwanej dalej: „ustawą specjalną”, jak również w wielu innych ustawach, w tym w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1264, z późn. zm.) oraz w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 2354, z późn. zm.). **W niniejszym piśmie zostaną omówione te elementy ustawy nowelizującej, które są szczególnie istotne z punktu widzenia funkcjonowania kierowanych przez Państwa wydziałów, ze**

szczególnym uwzględnieniem zmian, jakie wyniknęły w toku prac parlamentarnych w Sejmie oraz w Senacie względem pierwotnej wersji rządowego przedłożenia oraz wersji ustawy uchwalonej w dniu 14 grudnia 2022 r. przez Sejm.

Z uwagi na bardzo krótkie vacatio legis celowe jest ich przedstawienie już w chwili obecnej, przed ogłoszeniem ustawy w Dzienniku Ustaw.

I. Uchylenie art. 38 i art. 39 ustawy specjalnej.

Przepis art. 38 ustawy specjalnej ustanawia podstawę materialnoprawną do udzielenia obywatelowi Ukrainy (względnie uprawnionemu członkowi jego rodziny), którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej (a zatem cudzoziemcowi, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy i deklaruje zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej), zezwolenia na pobyt czasowy na okres 3 lat w ramach bardzo uproszczonego (wąskie podstawy odmowy udzielenia – ust. 4; brak możliwości rozpatrywania innych okoliczności, które z punktu widzenia innych przepisów mogłyby mieć znaczenie dla udzielenia takiego zezwolenia – ust. 5; utrwalenie właściwości miejscowej wojewody według daty złożenia wniosku – ust. 8) i jednoinstancyjnego postępowania administracyjnego prowadzonego przez wojewodę. Zezwolenie to miało być podstawowym środkiem przedłużenia pobytu obywateli Ukrainy, którzy zdecydowaliby się pozostać w Polsce dłużej. Uznano jednak *ex post*, po doświadczeniach z pierwszych miesięcy obowiązywania i stosowania przepisów ustawy specjalnej, że takie rozwiązanie z punktu widzenia funkcjonowania systemu przyjmowania cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako całości, będzie nieefektywne. Dlatego też ustawa nowelizująca z dniem wejścia w życie uchyli przepis art. 38 ustawy specjalnej. Jednocześnie ustawa nowelizująca znosi wszelkie skutki prawne związane ze złożonymi już przez obywateli Ukrainy wnioskami o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy określonego w tym przepisie. Mianowicie należy wskazać, że art. 38 ust. 7 ustawy specjalnej przewiduje, że wniosek o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 38, nie powinien być złożony wcześniej niż przed upływem 9 miesięcy od dnia wjazdu obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (rozumianego jako pierwszy wjazd obywatela Ukrainy na to terytorium w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. – z którym to wjazdem związane zostało uzyskanie uprawnienie pobytowe, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej). Złożenie przedwczesne tego wniosku, a zatem przed upływem w/w 9 miesięcy liczonych od tego wjazdu powoduje konieczność pozostawienia przez wojewodę wniosku bez rozpoznania. Tym samym każdy obywatel Ukrainy posiada swój indywidualny termin na złożenie takiego wniosku, wprost związany z tym, w jakiej dacie wjechał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dla pierwszej grupy obywateli Ukrainy, tj. tych, którzy wjechali już w dniu 24 lutego 2022 r. termin otworzył się w dniu 24 listopada

2022 r. Zatem każdego kolejnego dnia termin ten otwierał się dla kolejnych grup obywateli Ukrainy. W związku z tym, że nie udało się doprowadzić do tego, aby ustawa nowelizująca weszła w życie najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień 24 listopada 2022 r., w art. 25 tej ustawy zawiera regulację przejściową, na mocy której jeżeli wniosek o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy został złożony przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, ale z zachowaniem terminu określonego w art. 38 ust. 7 ustawy specjalnej (a zatem po upływie 9 miesięcy od dnia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej), wojewoda, do którego wniosek został złożony, jest obowiązany pozostawić go bez rozpoznania. Należy podkreślić, że zawarte w tym przepisie przejściowym zastrzeżenie, że ten wojewoda „do którego wniosek został złożony”, jest właściwy do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, jest zabiegiem świadomym. Dzięki temu wojewoda, do którego wniosek wpłynie, uniknie konieczności badania swojej właściwości miejscowej określonej zgodnie z przepisem art. 38 ust. 8 zdanie pierwsze ustawy specjalnej, tj. według miejsca pobytu obywatela Ukrainy w dniu złożenia wniosku. Z założenia ma to usprawnić proces pozostawiania wniosków bez rozpoznania.

Należy jednocześnie przypomnieć, że uchylany przepis art. 38 ustawy specjalnej przewiduje jednoinstancyjne postępowanie w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy. Zgodnie bowiem z art. 38 ust. 9 ustawy specjalnej decyzje wydawane w tych w sprawach przez wojewodów są ostateczne i nie ma w tych sprawach zastosowania art. 22 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach, który przewiduje, iż Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców jest organem wyższego stopnia w stosunku do wojewody w sprawach uregulowanych m. in. w tej właśnie ustawie. Tym samym w przypadku, gdyby zostało wniesione ponaglenie na bezczynność wojewody w związku z pozostawieniem wniosku bez rozpoznania, właściwym do jego rozpoznania, zgodnie z art. 37 § 3 pkt 2 oraz § 8 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, z późn. zm.), będzie ten wojewoda, który pozostawił wniosek bez rozpoznania. Uprzejmie proszę zatem, aby w przypadkach ewentualnego wnoszenia przez obywateli Ukrainy ponagleń w celu zakwestionowania legalności pozostawienia ich wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy opartych na uchylanym przepisie art. 38 ustawy specjalnej, nie przekazywać tych podań do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców, tylko spowodować ich rozpoznanie przez samych wojewodów na podstawie art. 37 § 8 K.p.a. Niezmiennie, tak jak w przypadku postępowania dwuinstancyjnego, na bezczynność wojewody, który pozostawił podanie bez rozpoznania, po wyczerpaniu środka prawnego w postaci ponaglenia, przysługuje cudzoziemcowi skarga na bezczynność wojewody do wojewódzkiego sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę wojewody.

Należy na końcu zwrócić uwagę na to, że uchylenie przepisu art. 39 ustawy specjalnej jest naturalną konsekwencją uchylenia przepisu art. 38 tej ustawy. Przepis ten przewiduje zwolnienie z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę dla obywatela Ukrainy, któremu udzielono by zezwolenia na podstawie uchylanego przepisu art. 38. Z uwagi na to, że sytuacja w postaci udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy nie będzie mogła wystąpić (ostatecznie wszystkie wnioski z powołaniem się na ten przepis zostały albo zostaną pozostawione bez rozpoznania), przepis ten stanie się bezprzedmiotowy.

II. Zmiany w przepisie art. 42 ustawy specjalnej dotyczącym przedłużenia uprawnień pobytowych dla obywateli Ukrainy.

Dotąd przepisy art. 42 ust. 1, ust. 5 – 8 oraz ust. 11 ustawy specjalnej przewidywały następujące szczególne zasady dotyczące różnych aspektów legalności pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli Ukrainy (adresowane w pierwszej kolejności do tych obywateli Ukrainy, którzy nie korzystają w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej w ramach pobytu uznawanego za legalny na mocy art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej):

- przedłużenie z mocy prawa okresów pobytu i okresów ważności wiz krajowych do dnia 31 grudnia 2022 r. (ust. 1);
- przedłużenie z mocy prawa okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy do dnia 31 grudnia 2022 r. (ust. 5);
- przedłużenie z mocy prawa wynikających z art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach terminów na opuszczenie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o okres 18 miesięcy (ust. 6);
- przedłużenie z mocy prawa terminów dobrowolnego powrotu określonych w decyzjach o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu na podstawie art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach o okres 18 miesięcy (ust. 7);
- przedłużenie okresów ważności kart pobytu o okres 18 miesięcy (ust. 8 pkt 1);
- przedłużenie okresów ważności polskich dokumentów tożsamości cudzoziemca o okres 18 miesięcy (ust. 8 pkt 2);
- przedłużenie okresów ważności dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” o 18 miesięcy (ust. 8 pkt 3);
- uznanie za legalny pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pobytu obywateli Ukrainy po okresie dopuszczalnego pobytu na podstawie wizy Schengen wydanej przez organ polski, wizy (wizy Schengen lub wizy długoterminowej) wydanej przez inne państwo obszaru Schengen, na podstawie dokumentu pobytowego wydanego przez właściwy organ innego państwa obszaru Schengen lub w ramach ruchu bezwizowego – przez okres 18 miesięcy (ust. 11).

Ustawa nowelizująca dokonuje ostatecznie zrównania okresów, na jaki następują stosowne przedłużenia uprawnień, terminów realizacji obowiązków prawnych lub okresów ważności dokumentów – do dnia 24 sierpnia 2023 r. (jest to na chwilę obecną data, w której będzie kończył się okres pobytu uznawanego za legalny przyznanego na mocy art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej obywatelom Ukrainy, którzy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi).

Pragnę w tym miejscu zastrzec, że zabieg polegający na dokonaniu tego zrównania, ostatecznie ma nieco inną postać niż przewidywał to pierwotnie rządowy projekt ustawy. Ten bowiem przewidywał, że brzmienie przepisów literalnie odnoszących się do dnia 31 grudnia 2022 r. (art. 42 ust. 1 oraz ust. 5

ustawy specjalnej) zostanie po prostu zmienione w ten sposób, że data 31 grudnia 2022 r. zastąpiona zostanie datą 24 sierpnia 2023 r. Z uwagi na to, że ustawa nowelizująca nie mogła już wejść w życie do końca 2022 r. zdecydowano w czasie prac nad nią w Sejmie, aby przepis dokonujący zmiany brzmienia tych przepisów wszedł w życie z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2023 r. (co sygnalizowano Państwu w piśmie nr DPM.0738.90.2022 z dnia 20 grudnia 2022 r.). W toku prac nad ustawą w Senacie uznano taki zabieg za wadliwy legislacyjnie, albowiem przewidywał on dokonanie zmiany brzmienia przepisów, które w ocenie legislatora senackiego już nie obowiązywały (albowiem dni stanowiące daty końcowe okresów, na jakie wywierały skutki prawne, już upłynęły). **Dlatego też Senat wprowadził do ustawy nowelizującej poprawki (zaakceptowane następnie przez Sejm) polegające na tym, że zamiast dokonywania zmiany brzmienia przepisu art. 42 ust. 1 i ust. 5 ustawy specjalnej, do art. 42 tej ustawy zostały wprowadzone nowe ustępy:**

- **ust. 3a – stanowiący odpowiednik dotychczasowego przepisu ust. 1 dotyczącego przedłużenia okresów pobytu i okresu ważności wiz krajowych obywateli Ukrainy (oraz powiązanych z nim ust. 2 i 3), z tą różnicą, że okresy te przedłuża do dnia 24 sierpnia 2023 r.;**
- **ust. 5a – stanowiący odpowiednik dotychczasowego przepisu ust. 5 dotyczącego przedłużenia okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy obywateli Ukrainy, z tą tylko różnicą, że okresy te przedłuża do dnia 24 sierpnia 2023 r.**

Tym samym przepisami, które aktualnie będą stosowane w tych obszarach, będą właśnie przepisy art. 42 ust. 3a i ust. 5a, zaś przepisy ust. 1 – 3 oraz ust. 5 pomimo dalszej obecności w tekście prawnym nie będą już wywierać skutków prawnych na przyszłość. Z założenia, merytorycznie regulacja ta jest tożsama z regulacją projektowaną, o której mowa była w piśmie nr DPM.0738.85.2022 z dnia 30 listopada 2022 r. Użyto jedynie innego środka legislacyjnego do osiągnięcia zamierzonego celu. Sygnalizuję jednocześnie, że w ustawie nowelizującej taki środek został jeszcze zastosowany kilkakrotnie, co zostanie osobno omówione.

W pozostałym zakresie, obejmującym przepisy art. 42 ust. 6 – 8 oraz ust. 11 ustawy specjalnej, ustawa nowelizująca dokonuje już tylko zmiany brzmienia (i nie wprowadza dodatkowych ustępów).

Pragnę w tym kontekście **podkreślić, że w przypadku pobytu uznawanego za legalny, którego podstawa wynika z art. 42 ust. 11 ustawy specjalnej** (na skutek wcześniejszego pobytu krótkoterminowego wynikającego z przepisów dorobku prawnego Schengen, tj. na podstawie wize Schengen wydanej przez organ polski, wize Schengen lub wize długoterminowej wydanej przez organ innego państwa obszaru Schengen, dokumentu pobytowego wydanego przez organ innego państwa obszaru Schengen lub w ramach ruchu bezwizowego, **zmiana brzmienia przepisu nie dotyczy wyłącznie okresu, na który pobyt będzie uznawany za legalny** (zamiast 18 miesięcy okres oznaczony datą końcową – 24 sierpnia 2023 r.), **ale również usunięcia zastrzeżenia, że okres pobytu krótkoterminowego, którego koniec miał wypaść w okresie od dnia 24 lutego 2022 r., musiał rozpocząć się w okresie przed tą datą.** Dotychczas przepis art. 42 ust. 11 ustawy specjalnej nadawał uprawnienie w postaci pobytu uznawanego za legalny tym obywatelom Ukrainy, których pobyt

krótkoterminowy rozpoczął się przed dniem 24 lutego 2022 r. i dopuszczalny jego okres wypadł już w okresie następującym od tej daty. W nowym brzmieniu art. 42 ust. 11 ustawy specjalnej ustanawia podstawę dla pobytu uznawanego za legalny do dnia 24 sierpnia 2023 r. również dla tych obywateli Ukrainy, którzy wjechali w ramach pobytów krótkoterminowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (w tym dniu i później). W tym przypadku zrównanie okresów pobytu uznawanego za legalny na podstawie art. 42 ust. 11 ustawy specjalnej oraz na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej pozwoli zlikwidować ewentualne negatywne konsekwencje wątpliwości, które mogłyby zrodzić się w sytuacji, gdyby nie było czytelne, czy legalny wjazd obywatela Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. w ramach tytułów dla pobytu krótkoterminowego (np. w ramach ruchu bezwizowego) nastąpił w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy, czy też bez takiego związku.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że przedłużenie okresu, na jaki następuje przedłużenie okresów pobytu i okresów ważności wiz krajowych będzie mieć swoje konsekwencje dla zadania realizowanego przez wojewodów na podstawie art. 42 ust. 4a ustawy specjalnej, tj. zadania polegającego na umieszczaniu w dokumentach podróży obywateli Ukrainy będących kierowcami wykonującymi międzynarodowy transport drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2201) lub niezarobkowy międzynarodowy przewóz drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 6 tej ustawy, których wize uległy przedłużeniu na mocy przepisu art. 42 ust. 3a ustawy specjalnej (dotąd na podstawie art. 42 ust. 1 tej ustawy). Sposób realizacji tego zadania był przedmiotem szczegółowych wytycznych Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w piśmie nr DPM.0738.27.2022 z dnia 28 kwietnia 2022 r., uzupełnionych pismem Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.27.2022 (2) z dnia 24 maja 2022 r. Co prawda praktycznie znaczenie tego szczególnego rozwiązania związanego z umieszczaniem naklejek wizowych przez wojewodów na podstawie art. 42 ust. 4a ustawy specjalnej znacząco zmalało za sprawą objęcia obywateli Ukrainy będących kierowcami w transporcie międzynarodowym możliwością ubiegania się o wydanie przez Ministra Spraw Zagranicznych wize krajowej w celu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 5 lub 6 ustawy o cudzoziemcach (na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 18 sierpnia 2022 r. w sprawie wydawania wiz krajowych cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej /Dz. U. poz. 1809 z późn. zm./) (przedmiot wyjaśnień w piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.64.2022 z dnia 2 września 2022 r., zaktualizowanych w piśmie Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.92.2022 z dnia 2 stycznia 2023 r.), jednakże na wypadek, gdyby obywatele Ukrainy w dalszym ciągu byli zainteresowani skorzystaniem z tego rozwiązania należy podkreślić, że **mogą oni uzyskać u wojewody naklejkę wizową, z której wynikać będzie udokumentowanie przedłużenia okresu pobytu i okresu ważności wize krajowej do daty późniejszej niż dzień 31 grudnia 2022 r. (nie później jednak niż do dnia 24 sierpnia 2023 r.), przy czym w dalszym ciągu będzie obowiązywać ograniczenie dotyczące dopuszczalnego okresu ważności wize (do 1 roku).**

III. Subsydiarne udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy obywatelowi Ukrainy.

Ustawa nowelizująca dodaje nowy przepis art. 42a ustawy specjalnej, który ustanawia podstawę prawną dla subsydiarnego udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy obywatelowi Ukrainy w przypadku, w którym nie spełniałby określonych w przepisach ustawy o cudzoziemcach warunków materialnoprawnych jego udzielenia lub zachodziłyby określone podstawy do odmowy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy. Zwracam uwagę, że w rządowym projekcie ustawy ta regulacja była przedmiotem dodatkowych ustępów 14 – 17 w art. 42 ustawy specjalnej, co sygnalizowano Państwu w piśmie nr DPM.0738.85.2022 z dnia 30 listopada 2022 r. Następnie, w ustawie uchwalonej przez Sejm w dniu 14 grudnia 2022 r. regulacja ta była przedmiotem dodatkowych ustępów w art. 42 ustawy specjalnej – ale w innej numeracji – ust. 20 – 23, co było Państwu sygnalizowane w piśmie nr DPM.0738.90.2022 z dnia 20 grudnia 2022 r. **W toku prac nad ustawą w Senacie uznano, że regulacja ta powinna zostać wyłączona do odrębnego art. 42a, i taka poprawka została wprowadzona do ustawy nowelizującej, co spotkało się następnie z akceptacją Sejmu.**

Uzasadnienie dla wprowadzenia subsydiarnej podstawy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy wynika z tego, że obywatele Ukrainy zasadniczo nie mogą być zmuszani do powrotu do państwa swojego obywatelstwa z uwagi na panującą na jego terytorium sytuację charakteryzującą się istnieniem ciągłego i trudnego do jednoznacznego oszacowania zagrożenia dla życia i zdrowia działaniami sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej. Dlatego też termin na opuszczenie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jaki wynika z art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach, jest dla obywateli Ukrainy przedłużony z mocy prawa (po omawianej nowelizacji do dnia 24 sierpnia 2023 r.). Ponadto, zasadniczo niemożliwe jest z przyczyn prawnych zobowiązanie do powrotu obywatela Ukrainy. Mając na uwadze to, że w takiej sytuacji obywatele Ukrainy pozostaną w systemie przyjmowania cudzoziemców (czasowo wykluczone jest kształtowanie w przepisach prawa obowiązków ich powrotu), nawet pomimo decyzji odmawiających udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy, zdecydowano się na to, aby wprowadzić subsydiarną podstawę udzielenia im zezwolenia na pobyt czasowy.

Podstawa ta dotyczy przypadku, w którym to w postępowaniu w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy przed wojewodą lub przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców w drugiej instancji, którego to postępowania stroną jest cudzoziemiec będący obywatelem Ukrainy, **powstaje sytuacja, w której należy wydać decyzję rozstrzygającą sprawę co do istoty, zaś obraz okoliczności faktycznych wynikających ze zgromadzonych dowodów wskazuje na konieczność wydania decyzji odmawiającej udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy** (względnie decyzji o utrzymaniu w mocy decyzji o odmowie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy) z powodu tego, że:

- nie zostały spełnione wszystkie kumulatywne wymogi udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy właściwe dla deklarowanego przez obywatela Ukrainy celu pobytu;

- okoliczności, które są podstawą ubiegania się przez obywatela Ukrainy o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy nie uzasadniają jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż 3 miesiące;
- zachodzą okoliczności uzasadniające odmowę udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy na podstawie odpowiednich przepisów ustawy o cudzoziemcach, aczkolwiek innych niż art. 100 ust. 1 pkt 2 – 5 lub art. 165 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach.

W przypadku, gdy taka sytuacja zaistnieje w toku postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy, będzie istniał po stronie organu prowadzącego to postępowanie **obowiązek wydania decyzji udzielającej zezwolenia na pobyt czasowy na okres 1 roku licząc od dnia wydania decyzji** (w przypadku Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców decyzji o uchyleniu decyzji wojewody i udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy na taki okres).

W związku z tą nową regulacją prawną **należy zwrócić uwagę na następujące elementy**:

Po pierwsze, podstawa materialnoprawna udzielenia w takim przypadku zezwolenia na pobyt czasowy wynika z przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, nie zaś z konkretnego przepisu Działu V ustawy o cudzoziemcach w związku z którym obywatel Ukrainy określił swoje żądanie udzielenia mu zezwolenia - analogicznie do konstrukcji wynikającej z przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 91).

Wzorem wyjaśnień złożonych Państwu właśnie w odniesieniu do kwestii stosowania przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw w piśmie Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.1.2022 (1) z dnia 17 stycznia 2022 r., należy wskazać, że sprawa administracyjna, która jest rozpatrywana w postępowaniu, w którym będzie miał zastosowanie przepis art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, stanie się sprawą, która będzie jednocześnie uregulowana w ustawie o cudzoziemcach oraz w ustawie specjalnej. Dlatego też analogicznie do ówczesnych rekomendacji Urząd do Spraw Cudzoziemców wskazuje, że jeżeli w kierowanych przez Państwa wydziałach urzędów wojewódzkich stosowane są takie upoważnienia do załatwiania spraw, o których mowa w art. 268a K.p.a., które definiują sprawy przekazane w upoważnieniu do załatwiania w imieniu wojewody poprzez ustawy, w których te sprawy są uregulowane, rozwiązaniem najbardziej pożądanym byłoby, aby dla pracowników, którzy mają w imieniu wojewody wydawać decyzje w oparciu o przepis art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, przygotować nowe upoważnienia, które obejmą również sprawy uregulowane w tej właśnie ustawie.

Mając na uwadze potencjalne wątpliwości wynikające z powyższej rekomendacji dotyczącej upoważnień wydawanych przez wojewodów na podstawie art. 268a K.p.a. należy wyjaśnić, że nie jest ona adekwatna do przypadków stosowania przez wojewodów aktualnie obowiązujących przepisów art. 42 ust. 12 ustawy specjalnej, który wyłącza stosowanie przepisu art. 142 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach w postępowaniu w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej obywatelowi Ukrainy, którego celem pobytu jest prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności

Gospodarczej, jak również art. 42 ust. 13 ustawy specjalnej, który wyłącza stosowanie art. 99 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach w zakresie, w jakim przepis ten odwołuje się do udzielenia ochrony czasowej, jeżeli obywatel Ukrainy, którego pobyt jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej ubiega się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę i celem jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy jako kierowca wykonujący międzynarodowy transport drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy o transporcie drogowym lub niezarobkowy przewóz drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 6 tej ustawy – albowiem żaden z tych przepisów nie ustanawia samodzielnej podstawy materialnoprawnej udzielenia zezwolenia, a dokonuje jedynie pewnych wyłączeń stosowania przepisów, które w normalnym toku czynności kształtowałyby treść albo dopuszczalność wydania decyzji;

Po drugie, przepis art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej będzie stosowany w okresie **od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej do dnia 24 sierpnia 2023 r.** do wszystkich postępowań w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy (z zastrzeżeniem poniższym), które w tym okresie będą pozostawać w toku przed wojewodą lub przed Szefem Urzędu do Spraw Cudzoziemców w fazie odwoławczej (a zatem również takich, które zostały dotąd wszczęte przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej). W nowym stanie prawnym ostatnim dniem, w którym zastosowanie tego przepisu będzie możliwe, będzie dzień 24 sierpnia 2023 r. Jeżeli postępowanie do tego dnia **nie zostanie zakończone decyzją rozstrzygającą sprawę co do istoty**, to będzie dalej prowadzone w oparciu o przepisy ogólne, z pominięciem tego nowego przepisu.

Po trzecie, zgodnie z przepisem art. 42a ust. 3 ustawy specjalnej przepisu art. 42a ust. 1 tej ustawy **nie będzie stosowało się do postępowań w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, które objęte są zakresem stosowania przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 91), tj. postępowań w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, wszczętych przed dniem 1 stycznia 2021 r. i niezakończonych decyzją ostateczną do dnia 29 stycznia 2022 r.** – ta regulacja ma na celu wykluczenie jakichkolwiek wątpliwości na tle relacji pomiędzy nowym przepisem art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej a właśnie przepisem art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, który również ma taką funkcję, że zapewnia podstawę prawną do udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy nawet pomimo braku spełnienia wymogów materialnoprawnych jego udzielenia określonych w przepisach ustawy o cudzoziemcach.

Po czwarte, zastosowanie przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej jest wykluczone wówczas, gdy ujawniono w toku trwającego postępowania, iż zachodzi którakolwiek z następujących podstaw odmowy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy:

- obowiązywanie wpisu danych cudzoziemca do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany (art. 100 ust. 1 pkt 2 ustawy o cudzoziemcach);

- przekazanie danych cudzoziemca do Systemu Informacyjnego Schengen do celów odmowy wjazdu (art. 100 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach);
- względy obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub zobowiązania wynikające z postanowień ratyfikowanych umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską wymagające odmowy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy (art. 100 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach);
- złożenie przez cudzoziemca w postępowaniu w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy wniosku zawierającego nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje lub dołączenie do niego dokumentów zawierających takie dane lub informacje, lub zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy albo podrobienie lub przerobienie dokumentu w celu użycia go jako autentycznego lub używanie tego dokumentu jako autentycznego (art. 100 ust. 1 pkt 5);
- zawarcie przez cudzoziemca związku małżeńskiego w celu obejścia przepisów określających zasady i warunki wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ich przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego (art. 165 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach) – oczywiście ma to tylko znaczenie w postępowaniu w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy dla małżonka obywatela polskiego (art. 158 ust. 1 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach) oraz w postępowaniu w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną (art. 159 ust. 1 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach).

W takiej sytuacji na ogólnych zasadach organ prowadzący postępowanie jest obowiązany do wydania decyzji odmownej, z zastrzeżeniem oczywiście wyjątku określonego w przepisie art. 100 ust. 1a ustawy o cudzoziemcach, który dotyczy stosowania art. 100 ust. 1 pkt 3 tej ustawy, przy czym w przypadku zastosowania tego wyjątku podstawa materialnoprawna udzielenia zezwolenia będzie wynikać z odpowiedniego przepisu prawa materialnego przypisanego do zezwolenia na pobyt czasowy, o które ubiega się obywatel Ukrainy (jeżeli są oczywiście spełnione warunki jego udzielenia), a nie z przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej.

Po piąte, w przypadku, gdy wojewoda lub Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców udzieli obywatelowi Ukrainy zezwolenia na pobyt czasowy na okres 1 roku na podstawie przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, to zgodnie z przepisem art. 42a ust. 4 ustawy o cudzoziemcach **opłata skarbową za udzielenie zezwolenia, uiszczona przez niego w wysokości dostosowanej do celu pobytu, w związku z którym żądał on udzielenia mu zezwolenia** (obecne stawki: 340 złotych, 440 złotych, 170 złotych, 85 złotych), **nie będzie już podlegała zwrotowi** (choćby uważał, że skoro uiszczył opłatę skarbową w wysokości 440 złotych za udzielenie przykładowo zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, to powinien „odzyskać” 100 złotych stanowiącej różnicę między opłatą w stawce, jaką uiszczył, a opłatą w stawce „generalnej” dla zezwolenia na pobyt czasowy – 340 złotych). Podobnie, opłata ta nie będzie również podlegała uzupełnieniu do stawki innej niż ta, która przypisana jest rodzajowi zezwolenia na pobyt czasowy, o które obywatel Ukrainy się ubiegał.

Po szóste, zezwolenie na pobyt czasowy, przy zastosowaniu omawianego przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, powinno być udzielone na okres 1 roku licząc do dnia wydania decyzji udzielającej zezwolenia (data decyzji), **zaś na mocy przepisu art. 42a ust. 2 tej ustawy do określenia tego terminu powinien mieć zastosowanie przepis art. 57 § 3a K.p.a.**, który dotyczy obliczania terminów liczonych w latach. Zgodnie z tym przepisem kodeksowym terminy określone w latach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim roku, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim roku nie było - w dniu poprzedzającym bezpośrednio ten dzień. Tym samym, jeżeli przykładowo decyzja, w której zastosowanie miałby przepis art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, została wydana w dniu 1 lutego 2023 r., to zezwolenie na pobyt czasowy powinno być udzielone tą decyzją na okres do dnia 1 lutego 2024 r.

Po siódme wreszcie, w związku z tym, że zezwolenie na pobyt czasowy udzielane będzie na podstawie szczególnego przepisu art. 42a ust. 1 ustawy specjalnej, to w przepisie art. 42a ust. 4 tej ustawy zostały uregulowane szczególne, wąskie podstawy jego cofnięcia:

- obowiązywanie wpisu danych cudzoziemca do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany;
- względy obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub zobowiązania wynikające z postanowień ratyfikowanych umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską wymagające cofnięcia zezwolenia na pobyt czasowy.

IV. Wprowadzenie z dniem 1 kwietnia 2023 r. nowej możliwości ubiegania się przez obywateli Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej, i których status pobytowy jest udokumentowany posiadaniem numeru PESEL ze statusem „UKR”, niektórych rodzajów zezwolenia na pobyt czasowy

W obecnym stanie prawnym, jeżeli obywatel Ukrainy korzysta z uprawnienia pobytowego określonego w art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej, i tym samym zgodnie z art. 2 ust. 6 tej ustawy jest uznawany za osobę korzystającą w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej, o której mowa w art. 106 ust. 1 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie może co do zasady ubiegać się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy. Przeszkodę w tym zakresie kreuje przepis art. 99 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach, który ustanawia w takiej sytuacji podstawę do odmowy wszczęcia postępowania. Jedyny wyjątek od tej zasady ustanawia w obecnym stanie prawnym przepis art. 42 ust. 13 ustawy specjalnej, który dotyczy możliwości ubiegania się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy i pracę przez obywateli Ukrainy, których celem pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy jako kierowca wykonujący międzynarodowy transport drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z

2022 r. poz. 2201) lub niezarobkowy międzynarodowy przewóz drogowy w rozumieniu art. 4 pkt 6 tej ustawy. Wskazuję jedynie, że przepis ten był przedmiotem wyjaśnień w piśmie Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców do Wydziału Spraw Cudzoziemców Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego nr DPM.0738.38.2022/MB z dnia 14 czerwca 2022 r.

Ustawa nowelizująca z dniem 1 kwietnia 2023 r. dokona zmiany brzmienia przepisu art. 42 ust. 13 ustawy specjalnej w ten sposób, że obywatel Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny, i którego status pobytowy dokumentuje posiadany numer PESEL z przypisanym mu statusem „UKR”, będzie mógł ubiegać się o udzielenie:

- zezwolenia na pobyt czasowy i pracę;
- zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji;
- zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej (w ramach obu podstaw wynikających z art. 142 ust. 1 i 3 ustawy o cudzoziemcach).

Ponadto, ustawa nowelizująca przewiduje **wprowadzenie z dniem 1 kwietnia 2023 r. dodatkowej regulacji proceduralnej w przepisach art. 42 ust. 14 – 19 ustawy specjalnej**, której celem jest urzeczywistnienie możliwości ubiegania się przez takich cudzoziemców o wskazane powyżej rodzaje zezwolenia na pobyt czasowy. I tak też, przyszłe przepisy art. 42 ust. 14 i ust. 15 ustawy specjalnej będą przewidywać podstawę prawną do udostępnienia przez ministra właściwego do spraw informatyzacji (Ministra Cyfryzacji) wojewodzie, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, odcisków palców (odcisków linii papilarnych), aby te mogły zostać umieszczone w rejestrze spraw dotyczących zezwoleń na pobyt czasowy (art. 428 ust. 1 pkt 2 lit. d ustawy o cudzoziemcach), i aby mogły zostać umieszczone w kartach pobytu wydawanych w związku z udzieleniem zezwoleń na pobyt czasowy na skutek wniosków złożonych w warunkach przełamania przeszkody do prowadzenia postępowań, wynikających z przyszłego brzmienia art. 42 ust. 13 ustawy specjalnej. Chodzi o odciski linii papilarnych, które na mocy przepisu art. 6 ust. 5 pkt 4 ustawy specjalnej są przechowywane w prowadzonym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji rejestrze obywateli Ukrainy, którym nadano numer PESEL w sposób określony w art. 4 tej ustawy. W konsekwencji w przypadku wniosków składanych w takich warunkach nie będzie się, zgodnie z przyszłym przepisem art. 42 ust. 16 i ust. 17 ustawy specjalnej stosowało wymogu osobistego stawiennictwa w urzędzie wojewódzkim i przedstawienia ważnego dokumentu podróży przy złożeniu wniosku, zaś na mocy przyszłego art. 42 ust. 18 ustawy o cudzoziemcach wojewoda nie będzie pobierał od obywatela Ukrainy odcisków linii papilarnych. Dopiero w przypadku, gdyby odciski linii papilarnych nie znajdowały się w rejestrze, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy specjalnej, lub ich umieszczenie w rejestrze, o którym mowa w art. 428 ust. 1 pkt 2 lit. d ustawy o cudzoziemcach nie było możliwe, wojewoda będzie obowiązany – po udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy, pobrać odciski linii papilarnych w sposób typowy dla dokonywania takich czynności (przyszły przepis art. 42 ust. 19).

Z uwagi na potencjalnie ogromne znaczenie tej oczekującej na wejście w życie zmiany, będzie ona jeszcze przedmiotem bardziej szczegółowych wyjaśnień w przyszłości.

V. Przedłużenie okresu niestosowania przepisu art. 142 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach w postępowaniach w sprawach udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy wobec obywateli Ukrainy do dnia 24 sierpnia 2023 r.

W dotychczasowym stanie prawnym na podstawie art. 42 ust. 12 ustawy specjalnej przepisu art. 142 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach nie stosowało się w postępowaniach w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej obywatelom Ukrainy, którzy wykonują działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (wyjaśnienia do tego przepisu w piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.29.2022/MB z dnia 20 kwietnia 2022 r.), przy czym zastosowanie tego przepisu było ograniczone w czasie do dnia 31 grudnia 2022 r. Podobnie, jak w przypadku zmian w przepisach art. 42 ust. 1 i ust. 5 ustawy specjalnej, w rządowym projekcie ustawy przewidziano po prostu zmianę brzmienia art. 42 ust. 12 polegającą na zamienieniu daty „31 grudnia 2022 r.” na datę „24 sierpnia 2023 r.”, zaś w związku z tym, że nie było już perspektywy wejścia w życie ustawy nowelizującej do dnia 31 grudnia 2022 r., przewidziano w niej, że ta zmiana brzmienia wejdzie w życie z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2023 r. W toku prac nad ustawą w Senacie zdecydowano o tym, aby wprowadzić nowy ustęp 12a, który treściowo odpowiada dotychczasowemu ust. 12, z tą tylko różnicą, że okres niestosowania przepisu art. 142 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach ustanawia do dnia 24 sierpnia 2023 r., co też ostatecznie znalazło się w ustawie nowelizującej za sprawą akceptacji tej poprawki Senatu przez Sejm. **Tym samym to teraz ten nowy przepis art. 42 ust. 12a w okresie do dnia 24 sierpnia 2023 r. stanowi podstawę do niestosowania przepisu art. 142 ust. 1 pkt 3 ustawy o cudzoziemcach do postępowań prowadzonych wobec obywateli Ukrainy wykonujących działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.**

VI. Uchylenie poszczególnych przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.) z dniem 24 sierpnia 2023 r.

Na wstępie należy ponownie przypomnieć, że w obecnym stanie prawnym wciąż obowiązuje szereg przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą

COVID-19", które mają bezpośrednie lub pośrednie znaczenie z punktu widzenia funkcjonowania kierowanych przez Państwa wydziałów, i są to:

1. **art. 15zd ust. 1** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa okresów pobytu i okresów ważności wiz krajowych w przypadkach, gdy ostatni dzień okresu pobytu na podstawie takich wiz wypadałby w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
2. **art. 15zd ust. 3** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa upływających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
3. **art. 15z¹ ust. 1** – ustanawiający podstawę uznania za legalny z mocy prawa pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w przypadkach, gdy w dniu, od którego po raz pierwszy ogłoszono stan zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (a zatem w dniu 14 marca 2020 r.), przebywali oni na tym terytorium na podstawie krótkoterminowych tytułów pobytowych, tj.:
 - a) w ramach ruchu bezwizowego,
 - b) na podstawie wiz Schengen wydanych przez organy polskie,
 - c) wiz Schengen lub wiz długoterminowych wydanych przez inne państwa obszaru Schengen,
 - d) dokumentów pobytowych wydanych przez inne państwa obszaru Schengen,
 - e) wiz długoterminowych lub dokumentów pobytowych wydanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, które nie są państwami obszaru Schengen (gdy zgodnie z prawem Unii Europejskiej takie wizy lub dokumenty uprawniają do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,- od dnia następującego po ostatnim dniu legalnego pobytu wynikającego z tych tytułów do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, w zależności od tego, który obowiązywał jako ostatni;
4. **art. 15z ust. 1** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii terminów na złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, o przedłużenie wizy lub o przedłużenie pobytu w ramach ruchu bezwizowego – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
5. **art. 15zzza** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii terminów opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wynikających z art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;

6. **art. 15zzzb** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii terminów dobrowolnego powrotu określonych w decyzjach o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu na podstawie art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach – do upływu dnia 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
7. **art. 15z² ust. 1** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności kart pobytu – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
8. **art. 15z⁶ ust. 1** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności dokumentów wydawanych na czas określony obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin, którzy z nimi przebywają lub do nich dołączają, tj. dokumentów potwierdzających prawo stałego pobytu, kart pobytu członka rodziny obywatela UE oraz kart stałego pobytu członka rodziny obywatela UE – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
9. **art. 15z⁶ ust. 3** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności polskich dokumentów tożsamości cudzoziemca – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
10. **art. 15z⁶ ust. 5** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Ponadto, w dalszym ciągu obowiązują następujące przepisy tej ustawy:

1. **art. 15zzq ust. 1** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności zezwoleń na pracę i przedłużeń zezwoleń na pracę – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni;
2. **art. 15zzq ust. 3** – ustanawiający przedłużenie z mocy prawa okresu dopuszczalnej pracy na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpisanego przez powiatowy urząd pracy do ewidencji oświadczeń – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni

Ponadto, w dalszym ciągu obowiązuje art. 94 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2022 r. poz. 376, z późn. zm.), który przewiduje przedłużenie z mocy prawa okresów ważności Kart Polaka – do upływu 3 miesięcy po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni, oraz

art. 94 ust. 2 tej ustawy, który przewiduje przedłużenie z mocy prawa terminów na złożenie wniosku o przedłużenie Karty Polaka – do upływu 3 miesięcy po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Należy jednocześnie przypomnieć, że wszystkie te przepisy, określając okres, na jaki przedłużeniu ulega określone uprawnienie, ważność dokumentu czy termin na dokonanie czynności, posługują się tożsamą konstrukcją, w której przesłanką przedłużenia, jest wypadnięcie końca danego okresu (okresu, w którym cudzoziemiec korzysta z danego uprawnienia; okresu, w którym upływa ważność określonego dokumentu; okresu, z którym należy utożsamić termin na dokonanie określonej czynności) w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii (a zatem jednego i drugiego rodzaju stanu). Jednocześnie przedłużenie danego rodzaju następuje do upływu 30. dnia następującego po odwołaniu tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni albo do upływu 3 miesięcy po takim odwołaniu. Takie sformułowanie jest celowe, albowiem przy projektowaniu tych przepisów w początkowym okresie pandemii COVID-19 przewidziano sytuację, w której stan epidemii, wprowadzony na mocy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. z 2022 r. poz. 340) bezpośrednio po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego obowiązującego w dniach 14 – 20 marca 2020 r., zostanie odwołany, a w jego miejsce bezpośrednio zostanie wprowadzony ponownie stan zagrożenia epidemicznego.

Pragnę również przypomnieć za pismem Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.36.2022 (2) z dnia 18 maja 2022 r., że w dniu 16 maja 2022 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 maja 2022 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 1027). Wraz z jego wejściem w życie moc obowiązującą utraciło rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. z 2022 r. poz. 340). Jednocześnie z odwołaniem stanu epidemii, z dniem 16 maja 2022 r. do odwołania ogłoszono na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan zagrożenia epidemicznego na mocy § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 1028). W związku z bezpośrednim zastąpieniem stanu epidemii stanem zagrożenia epidemicznego wymienione powyżej przepisy ustawy COVID oraz ustawy o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 dalej wywierają skutki prawne.

W związku z powyższym wyjaśnieniem pragnę podkreślić, że ustawa nowelizująca przewiduje w swoim art. 17 uchylenie przepisów ustawy COVID-19 zawartych w pierwszej powyższej grupie, tj. art. 15z, art. 15z¹, art. 15z², art. 15z³, art. 15z⁶, art. 15zd, art. 15zzza oraz art. 15zzzb. Wejście w życie przepisu uchylającego te przepisy nastąpi z dniem 24 sierpnia 2023 r. Wejście w życie jest w tym przypadku odłożone w czasie w celu uniknięcia ewentualnych perturbacji związanych z nagłym ustaniem skutków prawnych stanowiącym skutek uchylenia poszczególnych przepisów. Pierwotnie

rządowy projekt ustawy przewidywał wejście w życie przepisu uchylającego po upływie 90 dni od dnia ogłoszenia ustawy, ale w toku prac nad tym projektem w Sejmie, wejście w życie tego przepisu zostało jeszcze bardziej opóźnione, co sygnalizowano Państwu w piśmie nr DPM.0738.90.2022 z dnia 20 grudnia 2022 r.

Ustawa nowelizująca nie zawiera w tym przedmiocie żadnych przepisów przejściowych. **Dlatego też Urząd do Spraw Cudzoziemców podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko, że skutek przedłużenia określonych uprawnień, ważności dokumentów czy terminów na dokonanie czynności, zakończy się z upływem ostatniego dnia, w którym poszczególne uchylane przepisy ustawy COVID-19 będą obowiązywać (tj. dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie przepisu ustawy nowelizującej, który je uchyla).** Wystąpienie tego skutku wcześniej mogłoby nastąpić tylko w przypadku odpowiednio wczesnego odwołania stanu zagrożenia epidemicznego (i nie zastąpienia go ponownie stanem epidemii), co powodowałoby, że rozpoczęłyby swój bieg określone w uchylanych przepisach terminy 30-dniowe (w chwili obecnej Urząd do Spraw Cudzoziemców nie posiada informacji co do tego, czy istnieje perspektywa odwołania stanu zagrożenia epidemicznego).

W związku z pojawiającymi się wątpliwościami dotyczącymi relacji poszczególnych przepisów ustawy COVID-19 do poszczególnych ustępów zawartych w art. 42 ustawy specjalnej, który odnosi się do obywateli Ukrainy, pragnę w pierwszej kolejności wskazać, za pismem Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.ZOK.0738.8.2022 z dnia 28 marca 2022 r. do Wydziału Spraw Cudzoziemców Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, że obywatele Ukrainy korzystają aktualnie równolegle z dwóch podstaw prawnych przedłużenia uprawnień, terminów realizacji obowiązków prawnych lub okresów ważności dokumentów (dwa przepisy mają taki sam zakres normowania). Rozwijając tę myśl należy wskazać, że:

- odpowiednikiem art. 15zd ust. 1 ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 1 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15zd ust. 3 ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 5 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15zzza ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 6 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15zzzb ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 7 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15z² ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 8 pkt 1 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15z⁶ ust. 3 ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 8 pkt 2 ustawy specjalnej;
- odpowiednikiem art. 15z⁶ ust. 5 ustawy COVID-19 jest art. 42 ust. 8 pkt 3 ustawy specjalnej.

Stan, w którym obywatele Ukrainy wywodzą podstawy prawne dla występowania tego rodzaju korzystnych dla nich skutków jednocześnie z dwóch przepisów ustawowych będzie aktualny tak długo, jak obowiązywać będą poszczególne przepisy ustawy COVID-19 i jak długo będą one stosowane (tj. będą wywierać skutki prawne za sprawą obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego), oraz jednocześnie jak długo obowiązywać będą przepisy ustawy specjalnej i jak długo będą stosowane (tj. będą wywierać skutki w okresach przez siebie wyznaczonych). I tak też, jak już wskazano, ustawa nowelizująca dokonuje zrównania okresów w poszczególnych ustępach w art. 42 ustawy specjalnej (w tym nowych ust. 3a i ust. 5a) – do dnia 24 sierpnia 2023 r. Jednocześnie poszczególne przepisy ustawy

COVID-19 zostaną uchylone z tą samą datą. Tym samym w stanie prawnym, jaki bezpośrednio kreuje omawiana ustawa nowelizująca, stan, w którym obywatele Ukrainy wywodzą korzystne dla siebie korzystne skutki prawne z dwóch przepisów ustawowych, powinien z założenia zakończyć się tym, że jedno i drugie przestaną być stosowane w tym samym czasie. Trzeba jednak mieć na uwadze to, że najprawdopodobniej art. 42 ustawy specjalnej będzie podlegał dalszym zmianom na przestrzeni 2023 r. – w zależności od rozwoju sytuacji, której podstawowym czynnikiem sprawczym jest trwająca na terytorium Ukrainy wojna. Wówczas aktualne będą rekomendacje dotyczące relacji pomiędzy przepisami obu ustaw w warunkach uchylecia lub zaprzestania stosowania jednej z nich, wyrażone w piśmie nr DPM.0738.85.2022 z dnia 30 listopada 2022 r.

VII. Zmiana art. 22 ustawy specjalnej w odniesieniu do kwestii udzielania obywatelom Ukrainy zezwolenia na pobyt czasowy i pracę

Należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że skutki wprowadzenia i obowiązywania przepisu art. 22 ustawy specjalnej, który dotyczy dostępu do polskiego rynku pracy obywateli Ukrainy legalnie przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, były przedmiotem szeregu wyjaśnień kierowanych dotąd przez Urząd do Spraw Cudzoziemców do Państwa, zawartych w:

- piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.18.2022/KR z dnia 22 marca 2022 r.;
- piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.18.2022 (2) z dnia 7 kwietnia 2022 r.;
- piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.18.2022 (3) z dnia 14 kwietnia 2022 r.;
- piśmie Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.41.2022 z dnia 27 maja 2022 r.;
- piśmie Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.44.2022 z dnia 2 czerwca 2022 r. do Wydziału Spraw Cudzoziemców Obywatelskich i Cudzoziemców Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego.

Jednym z elementów wytycznych kierowanych dotąd do Państwa było przyjęcie, że za sprawą instytucji powiadomienia do powiatowego urzędu pracy, która została uregulowana w art. 22 ustawy specjalnej, legalnie przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Ukrainy (ci, których pobyt jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej, jak i ci, których legalność pobytu wynika z innego przepisu prawa) znajdują się w sytuacji podmiotowego zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, a jedną z konsekwencji tego jest to, że przy wydawaniu decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy i pracę wobec obywatela Ukrainy nie stosuje się art. 118 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach, tj. w sentencji tej decyzji nie wskazuje się podmiotu powierzającego wykonywanie pracy ani pracodawcy użytkownika, stanowiska, na jakim obywatel Ukrainy ma

wykonywać pracę, najniższego wynagrodzenia, które może otrzymywać obywatel Ukrainy na danym stanowisku, wymiaru czasu pracy ani rodzaju umowy, na podstawie której obywatel Ukrainy ma wykonywać pracę. Natomiast stosuje się w takim przypadku art. 118 ust. 3 i 4 ustawy o cudzoziemcach. Tym samym poza okresem ważności zezwolenia, zamieszcza się w decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy i pracę informację, że obywatel Ukrainy jest uprawniony do wykonywania pracy na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy specjalnej, oraz informację o powiązanim z tym zwolnieniem z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę obowiązku powiadomienia powiatowego urzędu pracy.

Na tle tej wytycznej pojawiła się istotna kontrowersja dotycząca tego, czy w sytuacji kontynuacji pracy na rzecz tego samego podmiotu powierzającego wykonywanie pracy (udzielenie kolejnego zezwolenia na pobyt czasowy i pracę w tym celu) istnieje obowiązek powiadomienia powiatowego urzędu pracy. Wobec głosów krytycznych względem stanowiska, że w sytuacji kontynuacji pracy nie aktualizuje się już obowiązek powiadomienia powiatowego urzędu pracy, zaistniała potrzeba jednoznacznego uregulowania w przepisach ustawy specjalnej tej sytuacji. Dlatego też ustawa nowelizująca dodaje w art. 22 nowe ust. 1b oraz ust. 1c. Pierwszy z tych przepisów w sposób jednoznaczny usankcjonował skutki wykładni art. 22 ust. 1 ustawy specjalnej zakładającej istnienie podmiotowego zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę dla legalnie przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli Ukrainy. Ustanowił bowiem wyjątek od ust. 1a, który zaś określa przypadki, gdy art. 22 ust. 1 nie ma zastosowania, i wyjątek ten dotyczy właśnie sytuacji, gdy zezwolenie na pobyt czasowy i pracę zostało udzielone z zastrzeżeniem wymogu powiadomienia. Drugi z tych przepisów - ust. 1c, który treściowo jest powiązany z ust. 1b, **stanowi, że termin na złożenie powiadomienia do powiatowego urzędu pracy biegnie od doręczenia decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy i pracę z takim zastrzeżeniem powiadomienia, jeżeli do rozpoczęcia wykonywania pracy doszło przed udzieleniem zezwolenia.** W wyniku tej zmiany stan prawny staje się już jednoznaczny. Jednocześnie w związku z tym, że istniała dotąd rozbieżność w pojmowaniu zakresu obowiązków pracodawców w odniesieniu do powiadomienia powiatowych urzędów pracy w przypadku kontynuacji pracy, aby uniknąć wystąpienia negatywnych skutków prawnych dla tychże pracodawców oraz dla samych obywateli Ukrainy, ustawa nowelizująca w swoim art. 27 przewiduje regulację przejściową, zgodnie z którą, gdy do doręczenia decyzji o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy i pracę z zastrzeżeniem wymogu powiadomienia, o którym mowa w art. 22 ust. 1 ustawy specjalnej, doszło przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a do rozpoczęcia wykonywania pracy przez obywatela Ukrainy doszło przed tymże doręczeniem, to tego powiadomienia **można dokonać w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy.**

Jak już wcześniej wskazano, z uwagi na wagę tego zagadnienia dla legalności wykonywania pracy przez obywateli Ukrainy po uchwaleniu ustawy nowelizującej będzie to przedmiotem wyjaśnień zawartych w komunikacie, który zostanie opublikowany na stronie internetowej Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Będziecie Państwo proszeni o podjęcie działań celem umieszczenia analogicznych

komunikatów na stronach internetowych Państwa urzędów albo o umieszczenie na tych stronach odesłań do tego komunikatu.

VIII. Przedłużenie okresu spoczywania terminów załatwiania przez wojewodów określonych spraw cudzoziemców

Ustawa nowelizująca wprowadza **dodatkowy przepis art. 100d do ustawy specjalnej**, który treściowo odpowiada dotychczasowemu terminowi określonemu w art. 100c tej ustawy, z tą tylko zasadniczą różnicą, że **okres spoczywania terminów zakończy się z dniem 24 sierpnia 2023 r.** Ustanowienie nowego przepisu w miejsce zmiany brzmienia przepisu, który odwoływał się do okresu kończącego się z dniem 31 grudnia 2022 r., podyktowane jest tymi samymi względami, które legły u podstaw wprowadzenia nowego art. 42 ust. 3a, ust. 5a i ust. 12a ustawy specjalnej, co już wcześniej wyjaśniono.

W ocenie Urzędu do Spraw Cudzoziemców pomimo zamiany przepisu z art. 100c na art. 100d aktualność zachowują **wytyczne dotyczące postępowania z ponagleniami wniesionymi na bezczynność lub na przewlekłość wojewodów w postępowaniach w sprawach wymienionych w art. 100c ust. 1 (a obecnie już w art. 100d ust. 1) ustawy specjalnej, zawarte w piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.49.2022 z dnia 15 czerwca 2022 r., i zmodyfikowane stanowiskiem zawartym w piśmie Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.81.2022 z dnia 9 listopada 2022 r., dotyczącym nowego przepisu art. 37 § 3a K.p.a.**

IX. Pozostałe elementy ustawy nowelizującej o pośrednim znaczeniu dla funkcjonowania właściwych w sprawach cudzoziemców wydziałów w urzędach wojewódzkich (hasłowo):

1. **Możliwość korzystania z ochrony czasowej na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej a korzystanie z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej) na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej**

Ustawa nowelizująca wprowadza do ustawy specjalnej następujące regulacje w tym zakresie:

- wyłączenie obywateli Ukrainy, którzy korzystają z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej) na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej, od uprawnienia pobytowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej – nowy przepis art. 2 ust. 3 pkt 3 ustawy specjalnej;
- utrata uprawnienia pobytowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej na skutek skorzystania z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej) w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej – nowy przepis art. 11 ust. 4 ustawy specjalnej;

- zmiana statusu „UKR” w rejestrze PESEL na status „NUE” na skutek ustalenia, że obywatel Ukrainy korzysta w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej) – nowe brzmienie przepisu art. 4 ust. 17a ustawy specjalnej;
 - przewidzenie skutku utraty uprawnienia pobytowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy specjalnej na skutek skorzystania przez obywatela Ukrainy z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej) w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej przed wejściem w życie ustawy nowelizującej – regulacja przejściowa zawarta w art. 23 ustawy nowelizującej.
2. Ustanowienie terminu 30-dniowego na złożenie wniosku o nadanie numeru PESEL w trybie art. 4 ustawy specjalnej

Ustawa nowelizująca wprowadza do art. 4 ustawy specjalnej, który reguluje nadawanie obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest legalny na podstawie art. 2 ust. 1 tej ustawy, numeru PESEL, względnie statusu „UKR” do już nadanego numeru PESEL, jednoznaczny termin na złożenie wniosku. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 4 ust. 2 ustawy specjalnej wniosek ten należy złożyć w terminie 30 dni od dnia przybycia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa nowelizująca zawiera również w przepisie art. 22 regulację przejściową, zgodnie z którą jeżeli obywatel Ukrainy do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej nie złożył wniosku, będzie ma na to jeszcze 30 dni.

Jednocześnie z art. 3 ust. 1 ustawy specjalnej zostaje usunięte dotychczasowe odniesienie do terminu 90-dniowego na złożenie wniosku, o którym mowa w art. 4 ust. 1 tej ustawy.

3. Usankcjonowanie na poziomie ustawowym charakteru dokumentów wydawanych obywatelom Ukrainy oraz innym cudzoziemcom korzystającym w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej jako dokumentów pobytowych

Należy przypomnieć, za pismem Departamentu Prawa Migracyjnego Urzędu do Spraw Cudzoziemców nr DPM.0738.58.2022 z dnia 27 lipca 2022 r., że mając na uwadze potrzebę zapewnienia osobom, które przybyły na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy i które korzystają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej, podjęta została decyzja o tym, żeby **dokument elektroniczny, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy specjalnej, oraz zaświadczenie potwierdzające korzystanie przez cudzoziemca w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej, wydawane przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców na podstawie art. 110 ust. 5 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej**, zostały przez Rzeczpospolitą Polską zgłoszone Komisji Europejskiej w trybie określonym w art. 39 ust. 1 lit. a

rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. Urz. UE L 77 z 23.03.2016, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej: „rozporządzeniem 2016/399”, tak, aby zostały objęte zakresem definicji dokumentu pobytowego wynikającej z art. 2 pkt 16 lit. b tego rozporządzenia, tj. jako dokumenty inne niż wydane zgodnie z wzorem określonym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiającym jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich (Dz. Urz. UE L 157 z 15.06.2002, str. 1, z późn. zm.), a które uprawniają do pobytu na terytorium danego państwa członkowskiego i zostały opublikowane zgodnie z art. 39 rozporządzenia 2016/399. Na skutek przekazania zgłoszenia tych dokumentów wraz z ich wzorami do Komisji Europejskiej, zostały one włączone do katalogu dokumentów wydawanych przez Rzeczpospolitą Polską, wymienionych w zaktualizowanym załączniku nr 22, zaś ich wzory zostały udostępnione w zaktualizowanym załączniku nr 23 do Podręcznika Schengen dla straży granicznych państw członkowskich. W konsekwencji oba dokumenty wraz z ważnym dokumentami podróży uprawniającymi (tak, jak karta pobytu) do wielokrotnego przekraczania granicy zewnętrznej obszaru Schengen, jak również do przekraczania granic wewnętrznych i do pobytu na terytoriach innych państw obszaru Schengen zgodnie z art. 21 ust. 1 Konwencji Wykonawczej z dnia 19 czerwca 1990 r. do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz. Urz. UE L 239 z 22.09.2000, str. 19, z późn. zm. - Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 2, str. 9, z późn. zm.).

W tym kontekście należy wskazać, że po pierwsze ustawa nowelizująca wprowadza regulację art. 10 ust. 7 ustawy specjalnej, który ma usankcjonować na poziomie ustawowym tę notyfikację w odniesieniu do dokumentu elektronicznego wydawanego obywatelom Ukrainy.

Jednocześnie, należy wskazać, iż w odniesieniu do dokumentu elektronicznego wydawanego obywatelom Ukrainy, ustawa wprowadzi w nowym przepisie art. 10 ust. 8 ustawy specjalnej podstawę do jego unieważnienia (jednocześnie z certyfikatem wydanym z tym dokumentem) przez ministra właściwego do spraw informatyzacji (obecnie Ministra Cyfryzacji) w przypadkach zmiany statusu „UKR” w rejestrze PESEL na inny status („UE” albo „NUE”) oraz odnotowania zgonu obywatela Ukrainy w rejestrze PESEL, przy czym przepis art. 10 ust. 8 ustawy specjalnej wejdzie w życie w terminie określonym w komunikacie ministra właściwego do spraw informatyzacji w przedmiocie daty wdrożenia rozwiązań technicznych umożliwiających stosowanie tego przepisu, jaki zostanie ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” (art. 35 ustawy nowelizującej).

Po drugie, ustawa nowelizująca nadaje przepisowi art. 110 ust. 7 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nowe brzmienie, sankcjonujące na poziomie ustawowym tę notyfikację w odniesieniu do zaświadczenia o korzystaniu w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej.

Jednocześnie, należy wskazać, iż w odniesieniu do tego zaświadczenia, ustawa nowelizująca wprowadza w nowych przepisach art. 110 ust. 10 i 11 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podstawę do jego unieważnienia przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w przypadku ujawnienia, że cudzoziemiec po wydaniu tego zaświadczenia uzyskał dokument pobytowy wydany przez organ innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej, z wydania którego wynika, że cudzoziemiec korzysta w tym państwie z ochrony czasowej (ochrony tymczasowej).

4. Wprowadzenie fakultatywnej podstawy do nieprzewodzenia postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu obywatela Ukrainy

W związku z tym, że aktualnie – z uwagi na panującą na całym właściwie terytorium Ukrainy sytuację, wiążącą się z istnieniem realnego zagrożenia dla życia i zdrowia osób na nim przebywających – nie jest zasadniczo możliwe wydanie i wykonanie decyzji o zobowiązaniu do powrotu wobec obywatela Ukrainy. Wydanie i wykonanie takiej decyzji zasadniczo bowiem wiązałoby się ze stworzeniem realnego zagrożenia dla obywatela Ukrainy naruszenia jednego z praw konwencyjnych, wymienionych w art. 348 pkt 1 ustawy o cudzoziemcach, w szczególności prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego. Aby uniknąć konieczności wszczynania i prowadzenia wobec obywateli Ukrainy, którzy znaleźli się w sytuacji odpowiadającej jednej z podstaw zobowiązania cudzoziemca do powrotu, ustawa wprowadza szczególny przepis art. 42b ustawy specjalnej, który stanowi czasowo – do dnia 24 sierpnia 2023 r. (aktualny horyzont czasowy całokształtu działań pomocowych wobec obywateli Ukrainy) – podstawę do tego, aby nie wszczynać postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu oraz do tego, aby wszczęte postępowanie w tej sprawie wobec obywatela Ukrainy umorzyć (także w fazie odwoławczej – wówczas Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców będzie wydawał decyzję o uchyleniu decyzji komendanta oddziału Straży Granicznej lub komendanta placówki Straży Granicznej i umorzeniu postępowania pierwszej instancji). Przesłanką do niewszczyniania postępowania albo do umorzenia postępowania już wszczętego jest to, że za umorzeniem postępowania (a zatem niewydaniem decyzji rozstrzygającej sprawę co do istoty) będzie przemawiać ważny interes obywatela Ukrainy, który aktualnie należy utożsamić z niemożnością powrotu na terytorium Ukrainy na skutek panującej tam dynamicznej sytuacji bezpieczeństwa, wynikającej z agresji Federacji Rosyjskiej. Fakultatywna podstawa do niewszczyniania postępowania w sprawie zobowiązania do powrotu lub do umorzenia takiego postępowania nie dotyczy sytuacji, gdyby został ujawniony stan faktyczny odpowiadający podstawie zobowiązania do powrotu określonej w przepisie art. 302 ust. 1 pkt 9 ustawy o cudzoziemcach (wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej), z którym w związku pozostaje również przepis art. 329a tej ustawy, ustanawiający podstawę dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania decyzji o zobowiązaniu do powrotu wobec cudzoziemca, co do

którego istnieje obawa, że może prowadzić działalność terrorystyczną lub szpiegowską, albo podejrzanego o popełnienie jednego z tych przestępstw. Ta szczególna czasowa (stosowana do dnia 24 sierpnia 2023 r.) podstawa do nieprowadzenia postępowań w sprawie zobowiązania do powrotu wpisuje się w całokształt obecnych i przyszłych rozwiązań prawnych, uwzględniających aktualną sytuację obywateli Ukrainy, wobec których nie ma zasadniczo możliwości formułowania obowiązku prawnego powrócenia na terytorium państwa swojego obywatelstwa (w tym omówionego już powyżej nowego przepisu art. 42a ustawy specjalnej).

Z poważaniem

Jarosław Szajner
SZEFE URZĘDU

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Pan Mariusz Boguszewski – Dyrektor Departamentu Spraw Międzynarodowych i Migracji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
2. Pan Grzegorz Ziomek – Dyrektor Departamentu Administracji Publicznej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
3. Pan ppłk SG Paweł Hołoweńko – Dyrektor Zarządu do Spraw Cudzoziemców Komendy Głównej Straży Granicznej.

